

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

15 de bonis Patrimonialibus principis a fisco colligendis, & de pascuis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

do sub pontibus cum nauibus transitur, vel ex similibus, in quibus nullum auxilium itinerantibus præbetur, l. secundum nauiram, de reg. iur. P. l. fin. §. sed cum secundum, de furt. C. Nam & hæc aboleuit Pertinax inflicita a tyrannis vectigalia, in lib. 3. l. Francica, c. 12. de Teloneis.

5 ¶ Bannaria ¶ seu proscripta flumina quibusdam beneficis seu vasallis condonata sunt priuatis, vel consuetudine, vel pacto vsurpata. Hodie in Gallia piscandi in omnibus bannalibus moderata licentia, Herodia. in 2.

6 ¶ Modusq; ¶ piscandi redemptoribus piscationum & aliis præscriptus. Et de modulo retium, verriculorum, & nassu, & de magnitudine, & de tempore capiendorum piscium, leges datæ a Philippo 4. rege Gall. mense Sextil. anno 1291. & mense Martii anno 1302. Et a Carolo 5. constitut. des eaux forestz.

7 ¶ Sunt ¶ portus quoque publici iuris & regii, ita intelligi. Ioa. Faber, in §. fluminum, de rer. diuis. Ideo ius piscandi omnibus iure gentium commune, §. 1. qua sint regal. l. nemo, de rer. diuis. quod pertinet ad iurisdictionem, & regis sunt, vel illius domini, in cuius territorio sunt, l. flumina, de rer. diuisio. & ideo vectigalia quoque eius ad eum pertinent, d. §. 1. qua sint regal. l. editio, §. 1. & linter pub. §. 1. de verbor. signif. Portus appellatur: & ea quæ nihilominus statione conclusa atque munita sunt, Vlpia. l. portus, §. 9. de verbor. signif. Portus species forsitan non conclusi, statio est, abstando: locus inquam ubi cunq; naues tuto stare possunt, l. 1. §. stationem, de fluminib. in P. Et ita distinctio fit, vt interdicitur detur, ne quid in mari inue littore fiat, quo portus, icterve nauigio deterius fiat.

8 ¶ Littus ¶ maris est, quatenus byberni fluctus maximus excurrit, d. l. 1. §. in mari, de fluminibus. communeque est vsu vt mare, l. Titius, §. 6. & 112. de verbor. signif. §. equidem, de rer. diuis. quod & de litoribus fluminum dictum est, §. flumina, de rer. diuis. Tamen quod pertinet ad iurisdictionem, & ius tutandi & ad vectigalia, principis littora sunt, aut eius qui habet in illo loco imperium, l. littora, ne quid in loc. sacri. Ripam tamen proprie fluminum aiunt, vt Ouidius,

— campog, recepti
Liberioris aquæ pro ripis littora pulsant. Ouid. i. Metam.
Ripæ quoque solent habere præcipitem asperitatem, vt liquet in omnium ripis, littora vt plurimum plana sunt, vnde Pomponius Mela lib. 3. de Ethiopia agens, vulta omnia vallis præcisa montibus, ripæ potius sunt quam littora. Crepido seu labrum amnis, id quod flumen continet naturalem rigorem sui cursus tenens, Vlp. l. 1. §. ripa, de flum. P. Cõfunditur & appellatio cum littore. Verum fluminum ripæ ad possessores proprietatis proximiores pertinent, l. riparum, de rer. diuis. P. §. riparum, eod. ap. Iust. vide de ripis plura, & de illis muniendis Capollam, lib. 2. de seruitut. rust. c. 36. Iurisdictione ad dominos locorum vel ad principem. Reparationem omnes sine excepte ne conferre teneantur, l. ad portus, C. de operib. publ. Ex constitutionibus Gallicis latis anno Domini 1517. & 1543. art. 11. const. du fruit de la marine, cautam, vt rerum omnium, quæ a pelago in littora extrahuntur, tertia pars ad principem regione iure pertineat, tertia altera ad maris præfectum, alia ad nauarchos repertores. Et si tamen dominus rerum suarum iacturam persequatur intra annum, ei restituantur refusus sumibus, l. iuxta, l. nauigia, C. de furt. Aque annumerantur inter regalia in Sicilia, Anglia, & litoribus Italicis naufragiorum compendia, Lucas de Pen. & Ioan. de Platea, in l. 1. de naufrag. lib. C. Mattheus, de Affl. lib. conf. §. 9. Est & ius guidagii in Armerica, regale in mari, Argentæus, in consuet. Armoricis.

De bonis patrimonialibus principis a fisco colligendis, & de pascuis. Cap. 15.

- 1 Patrimonii principis tot species, quot priuatorum.
- 2 Proventus ex saltibus & pascuis principis, & poena pascentium in illis.
- 3 Saltus & pascua quid.
- 4 Non licet pecus in pascua aliena vel nemora immittere prohibente domino.
- 5 Duobus modis prohiberi censetur ingressus pascuorum, voce, signo: & quomodo signo. Iterum banno, vel cruce, vel fossis, vel vallo.
- 6 Animalia in pascuis & nemore principis inuenta pro noxa sunt, non si inueniantur in priuatorum pascuis, quia tunc tantum damnnum datur.

7 Quando & quomodo dominus ius habet retentionis animalium inuentorum in suo pascentium, & de praxi huius rei.

8 Damnnum datum modicum ab equo viatoris necessitate urgente, vel a pecore deperdito sine culpa domini an restitendum.

9 De iure pascenti in alieno fundo, & iure illius seruitutis, quo tamen abutendum non est præter modum.

10 Duo iura pascenti, viridis pasuis & vacui pasuis, quidq; utrumque, & tempus pascenti vacui pasuis quod.

11 Porci pascus non debent immitti.

12 Abutentes pasuis & saltibus iure priuantur concessio.

13 Pascua publica Romana, vnde vectigalia olim dicta agri scripturariis.

14 Thorin lex in depascentes agros publicos.

15 Pascuorum antiquum vectigal.

T Ot species patrimonii ¶ principis esse possunt, quot & priuati, vident. tot. titulus, de fundis rei priua. & salt. diuis. domus lib. 11. C. tit. 65. & de fundis & saltib. rei dominic. eodem titu. 66. & de agricol. & mancip. domini. tit. 67. & 68. & 70. 71. 73. 74. 75. 76. Quamobrem de hoc pauca dixisse contentus ero, & protequar quæ de pasuis & saltibus regii frequentia sunt. ¶ Iure ¶ itaque qui immittit animalia in pascua, vel syluam, vel saltum principis, si ius non habeat pascenti: illa amittit & fisco dantur. Atque saltum vel pascuorum procurator, id est, qui curam gerit eorum, si conuincatur, & pretio venalem gratiam fecerit, grauissimo subditur supplicio, l. de fend. & salt. rer. dominic. lib. 11. C. ¶ Saltus ¶ sunt proprie, pascua loca inculta crebris syluis & dumetis repleta, vt innuit Virgilius, lib. 3. Geor.

Saltibus in vacuis, inquit, pascuuntur plena secundum flumina. —

Et Varro, 4. de ling. Latin. quos agros, inquit, non colebant, propter syluas, aut id genus, ubi pecus pasci posset, & possidebant, ab vsu suo saltus antiqui nominabant, Græci ροῦ, Latini nemora. Saltus atque pascua, aut sunt priuatorum, aut publica, seu vniuersitatis alienius.

¶ Generaliter ¶ non licet in pascua alterius siue ea sint fiscalia, siue priuata, pecus pascenti gratia immittere, nec militibus quidem, l. 2. & 3. de pas. pub. & priuat. lib. 11. C. tit. 9. quia nec licet fundos alieno inuito domino ingredi sine iure seruitutis, cap. omnes leges, 1. dist. 1. per agrum. 11. de seru. lib. 3. C. tit. 34. Call. l. diuisus, 116. de seru. rust. præd. lib. 8. P. tit. 3. Caius, lib. 3. de acquir. rer. domin. lib. 41. P. tit. 1. Justin. §. fere, de rer. diuis. maxime si prohibeat dominus.

¶ Porro ¶ prohiberi videtur ingressus duobus modis, vel expressa voce, vel signo. Quid vocalis expressa prohibitio sit, palam est: signo vero fit prohibitio, si in ingressu vel limitibus, seu terminis fundi seu prati, crux vel aliud simile, quod dicitur bannum, ponatur vel figatur auctoritate iudicis ordinari vel territorii, vel ciuitatis habentis imperium merum seu aliam iurisdictionem, cuius indicte poenæ aduersus scientes & violantes, bannum habent executionem, l. fina. de decret. ab ord. fisci. lib. 50. P. titu. 9. Notat expresse Petrus Iacobi, in rub. de actio. ex pamperie, §. nem notandum, circa finem. 2. fit in prohibitio, si pascua, prata, vel nemora, cingantur fossa, aggere, vel macerie, l. 3. §. item feras, de acq. possess. lib. 41. P. titu. 2. l. vsu fructuarium venari. 69. de vsu. lib. 7. P. tit. 1.

¶ Hoc ¶ singulare in pasuis principis, vt animalia inibi inuenta aliena, fisco adiudicentur pro noxa: in aliis alienum nequam receptum, nam tantum dominus animalium, quæ damnū dedere, tenetur illud restitute, nec domino fundi, lætius retentionis animalium datur, sed actio ad damni repetitionem, Pompon. in l. quamuis alienum, 10. ad l. aquil. lib. 9. P. tit. 2. Quinimo si quis durtius, aut aliter quam suum animal, a fundo suo alienum expellendo & abigendo, lædat, vt si abortum equa abacta fecerit, pro damno tenetur, Pompon. in l. Quintus Mutius 39. & l. si boues, §. ad l. aquil. P. Habet enim actionem paratam contra dominum animalis, vt de pastu pecoris, cum in suo alienum pecus depascitur, Iulian. in l. qui seruandarum, 14. §. fina. de præscript. verb. lib. 19. P. tit. 5.

¶ Fuerunt ¶ tamen qui defendant posse a domino fundi detineri inuentum alienum animal, donec fuerit damnnum datum reparatum, vel de eo cautum. Quod & seruatur ex consuetudine diuersorum pagorum, potissimum iuxta Tholosam & approbatum Neratius videtur auctoritate, leg. rices, 8. de incen. ruin. & nauis. P. & Vlpiani, in l. hoc amplius, 9. §. Neratius, de damn. inf. lib. 39. P. titu. 2. Suntque expensæ que in hac detractione hant restitendæ quoque a domino animalis,

arg. l. Celsus scribit. §. sed & fratio, ad exhiben. lib. 10. P. tit. 4. l. prator ait. 7. §. si de dam. infect. in P. l. si non forem. 26. §. si certum, de cond. indeb. lib. 12. P. tit. 6. Et pro damno dato electio domini animalis est, vel damnum reparare, vel dare animal pro noxa, l. 1. si quadrup. pauper. fec. dica. lib. 9. P. eo. tit. §. 1. eo. tit. ap. Iust. lib. 4. tit. 9. Receptum quoque est, vt testandi damni causa, quis possit hominem repositum in crimine etiam retinere per viginti horas, Vlp. l. capite. 25. ad l. Iuliam Maiest. lib. 48. P. tit. 5. Et ita probo posse retinere animal nocens, & recludi testationis causa, & vt damnum restituatur. Nec pugnat l. quamuis, ad l. Aquil. in P. quæ dicit non licere includere: et eam hoc verum est, si dominus damnum offerat, vel non licebit ei concludere, vt suum pecus faciat, vel domino interuertat. Hoc enim ad pascua principis solum pertinet, non priuatorum. Item non licere pro diutius animal includere sine mentione domini, vt suum recipiat, d. l. quamuis, ad l. Aquil. si fiat, cuius sit animal. Quod si quis ignoret, vtetur consilio Vlpiani, l. falsus creditor. 4. §. qui alienum, de furt. lib. 47. P. tit. 2. vt proponat palam libellum: se inuenisse tale animal in suo prædio, quod sit restitutum domino damnum solutorii. Quo inuenit, & de damno cauenti, id restituere debet, vt alias fuit iudicatum, Parisiis anno 1546. 6. Februarii, Papii lib. 18. rap. ad. aref. tit. 9. aref. t. Cautione quippe recepta, probare debet damnum testibus, vel per relationem seu censuram expertorum, qui damna iudicant. sic tunc ad petitionem condemnationis damni accedit: alioquin enim deficiente in probatione damni capiente, aduersarius recte de occupatione illegitima, vt de furto, aduersus eum conquiri posset. ¶ Inutile ¶ tamen hic non erit annotasse duos casus, in quibus in suo depascua animalia pro damno non potest retinere, vel damnum repetere a domino eius: primus in viatore, si necessitate compulsus, equum in itinere, vel in vicinis pratis paup. c. 1. §. si de pasc. tenem. lib. 2. feud. tit. 27. puta equo deficiente ob penuriam alimentis, vel ob morbum: & necessitas faciet licitum quod alioquin prohibuitur, c. quod non est licitum, 4. de reg. iur. apud Gregor. 1. Machabeor. 2. Alius casus notatur ab Alberico, in 2. par. statuo. quæst. 76. vt dominus animalis non teneatur de damno ab eo dato, quando animal deperditum fuisset sine domini culpa, & depopulatur aliena. Verum ego non subscribo, sed arbitror damnum teneri reparare, liberari tamē a pena, quæ ultra damnum domino imponitur fisco, vel domino rei læsæ addicte. Ja: neque enim æquum esset euasisse faturum vel nutritum animal enim alterius iactura, & ita ditari alterius malo dominum, l. nam hoc natura, de condit. indeb. in P. l. locupletari, de reg. iur. l. iure natura, eod. in P. ¶ Excipitur ¶ tamen alius casus a reparatione damni dati in prædus alienis ab animalibus nostris, si in illis seruitutem pascendi pecoris habeamus, quæ ius tribuit impune, Vlpian. in l. 3. Papin. in l. 4. de seruit. rust. præd. lib. 8. P. tit. 3. & acquiritur interdum in rebus dominorum clientelarium ex cautione traditionis in Emphyteosin nominatim facta, vel alio titulo, seu præscriptione longissimi temporis, quæ vicem legis obtineat, l. §. pen. de ag. plu. arven. lib. 39. P. tit. 3. Pompon. l. hociure, 3. de aqua quotid. §. est. lib. 43. P. tit. 19. etiam sine titulo. Cum titulo tamen decem annorum possessione, vel quasi inter præfentes, & 20. inter absentes, l. si quis a iustit. 10. §. ibi glo. doct. si ser. vendi. lib. 8. P. tit. 5. §. in l. si seruitutes prædio. 14. de seruit. lib. 8. P. tit. 1. Et contra dominum etiam directam, si modo ei tributum, seu census eo nomine præstetur, Vlpian. in l. venditor. 14. §. si constat, commu. præd. lib. 8. P. tit. 4. Et ita iudicatum, Guid. Pap. quæst. 563. Pap. lib. 14. rap. ad. aref. lib. 1. aref. 3. Nam census eius præstatio arguit titulum, vt viuarum præstatio præcedentem obligationem, l. cum de in rem, vers. 6. de iuris lib. 22. P. tit. 1. Quæ verantur quatenus modus concessus pascendi seruat. Nam pascendi modi duo, viridis, inquam, pascui, & vacui. Viride pascuum est, quod tempore fructuum conceditur: vt in pratis tempore quo herba virent in sœnumque crescit. Et in syluis tempore quo glans est. Ita vacuum, quod exsilio fœo, & collectis glandibus tantum permittitur. Pascua virentia & virentia, intelliguntur in nemoribus & saltibus a die festi S. Michaelis, vsque ad diem sancti Andree. Quare hoc tempore inhihentur his qui tantum vacuum habent pascuum, Chassaneus in rub. 14. des fruct. & pascuages. §. 4. & 5. in consuetud. Burgund. Ex consuetudine Biturigum pascua virentia inhihentur in pratis a die annuntiationis Dei paræ, qui est 25. Martii vsque ad 29. Septembris, §. 4. de consuetud. Biturig. Quod & alibi seruat. Marcus Cato in hæc verba scribit, Cato, lib. de re rust. cap. 149. Quæ leg. pabulum hybernium vendere oporteat, quæ vendas, finis dicitur. Pabulum vini acci-

pto. Ex Calendis Septembribus prato sicco decedat, ubi pirus florere cœperit, prato irriguo: ubi super inferque vicinus permittet, tum decedat, vel diem certam virique facito. Cetero pabulo, Calendis Martiis cedito. ¶ Et istis ¶ legibus vt licet pascuis iure etiam vicinitatis extra tempora prohibita, & dummodo prædia vicina non sint circumdata, quæ ita excipi videntur, & dummodo in prata aliquo tempore porci non immittantur, quia isti rostro radices herbarum exarant & eruunt, in §. 1. de consuetud. prædio. in consuetud. Biturig. ¶ Neque ¶ enim hoc modo vel alio licet, etiam si concessa sit pascendi facultas, abuti rebus seu nemoribus vel pascuis: alioquin abutentes priuantur iure, vt iudicatum fuit 3. Non. Iulii 1530. teste Ioannē Lucio, lib. 7. placitorum curie, titu. 7. plac. 1. ¶ Erant ¶ etiam Romæ pascua publica, ex quibus etiam vestigia lia perueniebant ad ærarium publicum, vocabanturque agri illi scripturarii, in quibus vt pecora pascerentur, certum æs erat: ita dicti, quia publicanus scribendo conficit rationem, vt ait Sextus Pompeius. Et eorum, qui pascua publica conducebant ratio, scriptura dicebatur, vt ait Alconius Pedianus, in diuina. (scironis. ¶ Eratque ¶ lex Thoria, quæ animaduertebat in eos, quorum pecora agros publicos depalcerent, Cicero 2. de oratore. Onidius florales ludos olim curatos & exhibitos tradit, ex pecunia, quæ ex multatione eorum, qui pascua depalcerentur, colligebatur. Refertque primum libera fuisse pascua, postea in publicum redacta aliqua, & inde vestigalia exhibita, his verbis, Ouid. 5. Fast.

Dic Dea, respondi, ludorum quæ sit origo:

Vix bene deseram, retulisti illa mihi.

Cetera luxuria nondum instrumenta vigeant,

Aut pecus aut latam diues habeat humum.

Hinc etiam locuples, hinc ipsa pecunia ditata est:

Sed iam de vitto quisque parabat opes.

Venerat in moram populi depascere saltus,

Idque diu licuit, poenæq. nulla fuit.

Vindice seruabat nullo sua publica vulgus,

Imq. in privato pascere inertis erat.

Plebis ad edes perducta licentia, talis

Publicis, animus defuit ante viris.

Rem populus recipit, multatam subiere nocentes,

Vendicibus laudi publica cura fuit.

Multa data est ex parte mihi magnos, fauore,

Victores ludos instituere nouos.

Parte locant clui, qui tunc erat ardua rupes,

Vile nunc iter est, publicumq. vocant.

¶ Scribit ¶ & Plinius, 18. cap. 3. etiam nunc id suo tempore in tabulis censoriis: pascua dicuntur omnia, ex quibus populus redditus habet, quia diu hoc solum vestigal fuerat. Pascua vniuersitatis cuiusdam, vel pagi, vel ciuitatis, illis tantum communia sunt, qui eiusdem sunt municipii, vel qui ius alio modo sibi quaesierint. Sic enim fuisse communia in diuisionem agrorum, pascendi causa, tradunt Agennius, Virbius & Flaccus, de conditionib. agrorum. Flaccus, & Frontinus. Quæ tamen postea priuati sibi aliquando viuarunt & inuaserunt per potentiam. Data & compascua a dominis directis, aliquando colonis agrorum, & clientibus censuibus, sub censu certo annuo, certis legibus & conditionibus, quæ placuerunt in traditione.

De Syluis & Nemoribus. Cap. 16.

- 1 Ius regium, & in syluas.
- 2 Cura nemorum & inter summa politie curas, ob securitatem itinerum & utilitatem communem consulibus etiam commissa.
- 3 Iura regis in saltibus Normanicis, tertium, & Dangeriam ius Gruaria.
- 4 Compendia quoque Romanis olim fuisse ex syluis.

¶ Vs regium in syluas quoque porrigi nemo dubitabit, qui legitur curam sylvarum & nemorum in politia genere bene constituto summam fuisse, & ideo præfectos esse eis constitutos peregrinos, vt notat Aristor. lib. 6. Polit. c. 8. & lib. 7. c. 12. & vt Virgilius, Bucol. Eclog. 4.

Sic animus sylvas, sylua sint consule dignæ.

Sive ad securitatem referas publicam, sive ad utilitatem & commodum publicum, quorum cura principis est, l. 3. de offic. præf. virgil. lib. 1. P. titu. 15. ¶ Nam ¶ & concedebant Consulibus, sicut provincia, & curam sylvarum & itinerum, Suetio Tranquil. in Iul. Cæsc. 19. quia, inquit Philip. Beroaldus, in prædict. loc. Tranquilli.